

การศึกษา

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ในการดำเนินชีวิตย่อมมีอุปสรรค ข้อขัดข้อง หรือแม้กระทั่งข้อสงสัย เกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นบางคนอาจหลีกเลี่ยง บางคนอาจใช้ความรุนแรงเป็นทางแก้ไข บางคนอาจปฏิเสธความรับผิดชอบแล้วโยนภาระนั้นให้ผู้อื่น ซึ่งแต่ละทางนั้นก็ไม้อาจทำให้ปัญหาหมดไปได้ คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย สำนักงานราชบัณฑิตยสภา จึงขอเสนอกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (creative problem-solving process)

กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (creative problem-solving process) หมายถึง แบบแผนหรือขั้นตอนในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางจินตนาการ เป็นกระบวนการที่นำการคิดสร้างสรรค์มาเชื่อมโยงกับกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้การคิดออกนอก (divergent thinking) และการคิดเอกลักษ์ (convergent thinking) ในรูปแบบและวิธีการที่ส่งเสริมกันอย่างเหมาะสม ทำให้ได้แนวคิดหรือวิธีการที่แปลกใหม่ในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถใช้ได้ผลดี มีคุณค่า และเป็นประโยชน์กว่าวิธีเดิม ๆ

กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ อะเล็กซ์ เอฟ. ออสบอร์น (Alex F. Osborn) ชาวอเมริกัน ผู้ริเริ่มพัฒนากระบวนการนี้ขึ้นครั้งแรก เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๓ มีขั้นตอนการดำเนินการที่

สำคัญ ๗ ขั้นตอน และมีการปรับปรุงให้กระชับขึ้นเป็น ๓ ขั้นตอนใหญ่ ๆ ได้แก่ ๑. ขั้นค้นหาข้อเท็จจริง (fact finding) ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ๒. ขั้นค้นหาแนวคิด (idea finding) ประกอบด้วย การระดมความคิดหาแนวทางแปลกใหม่ และ ๓. ขั้นค้นหาแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา (solution finding) ประกอบด้วย การประเมินและคัดเลือกแนวคิด และการพัฒนาแนวคิดสู่ทางปฏิบัติ ภายหลังจากมีนักวิชาการผู้สนใจแนวคิดดังกล่าวนำกระบวนการของออสบอร์นไปดัดแปลงเป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบที่หลากหลาย

กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทำงานควบคู่กันของการคิดแบบออกนอก และแบบเอกลักษ์ ต้องใช้ทั้งสัญชาตญาณและการหยั่งรู้รวมทั้งจินตนาการและความคิดริเริ่ม เพื่อให้ได้แนวคิดหรือวิธีการแปลกใหม่จำนวนมาก แล้วจึงประเมินและคัดเลือกหาแนวคิดหรือวิธีการที่เป็นไปได้ แล้วนำมาพัฒนาให้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาในบริบทที่ต้องการ ซึ่งการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นี้เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ช่วยให้มนุษย์สามารถเผชิญและรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังสามารถช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี.

จินดารัตน์ โพธิ์นอก